

Omläggning till ekologisk mjölkproduktion

Niels Andresen

Jordbruksverket

Box 12, 230 53 Alnarp

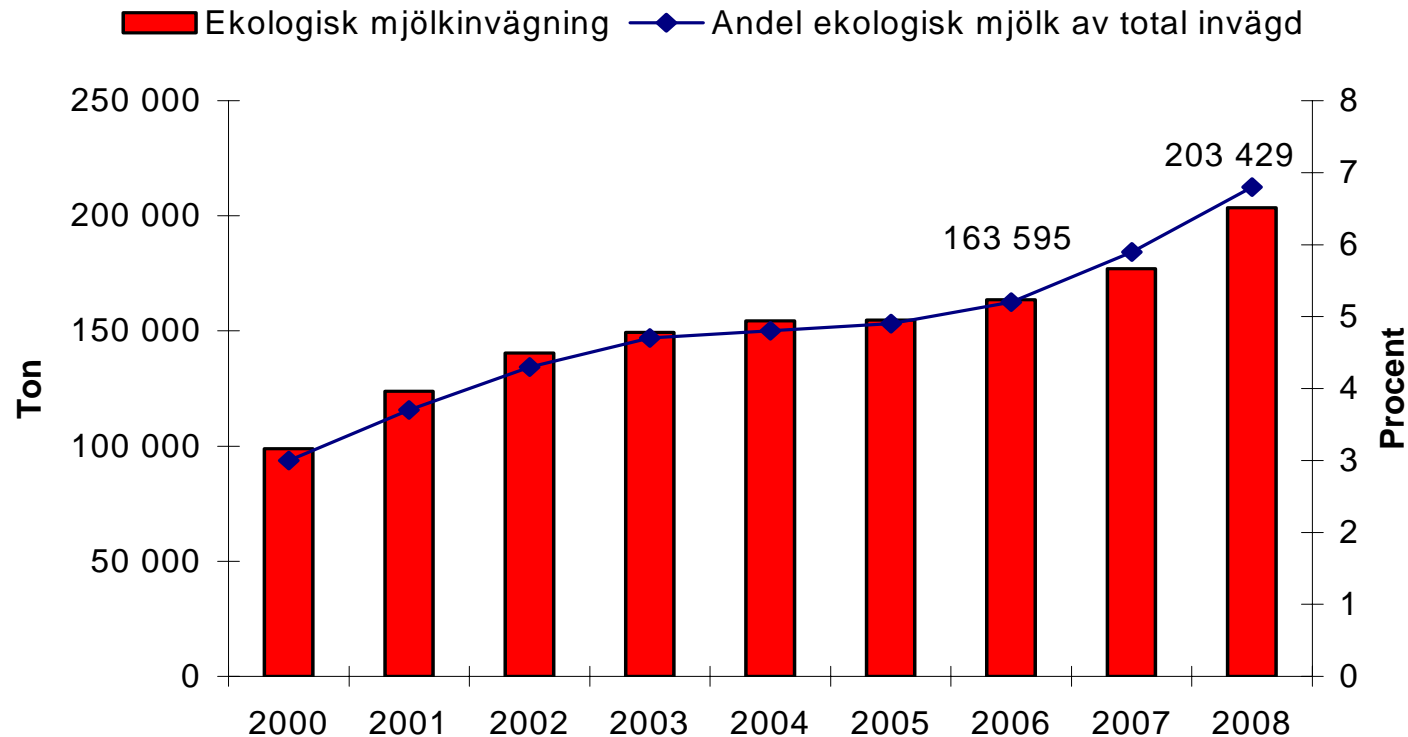
niels.andresen@jordbruksverket.se

040-415216

Omläggningsdag i Skövde, 2011-01-27

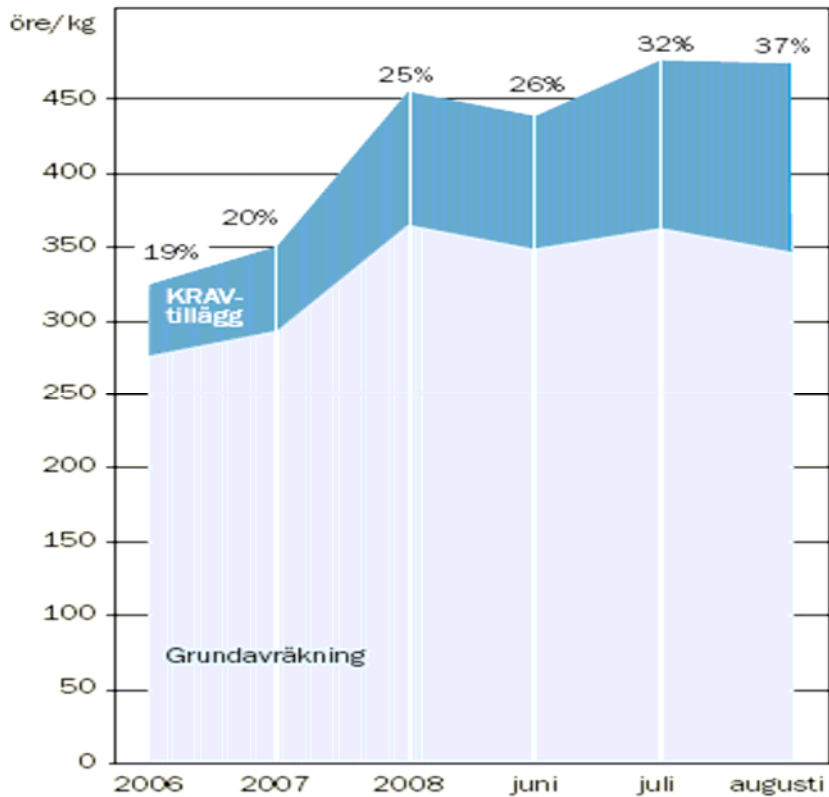
Invägning av ekologisk mjölk i Sverige

Ökade med 13% till ca 235000 ton under 2009. Antal ekologiska mjölkkor var då ca 33500. Under 2010 + 8000 mjölkkor, nu mera än 10 % av korna i Sverige

EKO-tillägget på mjölk

Prisavståndet mellan ekomjolk och konventionell mjölk ökar både i kronor och procent

Genomsnittsberäkning av grundavräkningspris och ekotillägg hos Arla Foods, Milko och Skånemejerier. (08 t o m maj)

Merpriset varierar lite mellan mejeriföretag i medeltal var den runt 130 öre under 2010. Ca + 40%.

Källa: Ekologiska lantbrukarna

Vilka regler påverkar mest mjölkproducenten

- 100 % ekologisk foder
  - Minskar antal foderkomponenter
- Inhysningssystem
  - Uppbundna djur
  - Spaltboxar
  - Kalvar i ensamboxar
- Betesfrågan
  - Konsumtionskrav (6 kg ts/dag)
  - Parasitfria beten till 1 års betare

EKO-regler kring utfodring (enkla)

- Minst 50% självförsörjningsgrad
- Grovfoder fri tillgång
- Oprocessad mjölk till kalvarna (12 v)
- Minst 50% av grovfoder från bete under betessäsongen

EKO-regler kring utfodring (svårare)

- Konsekvenser av 100 % ekologisk foder
  - Påverkar primärt "by-pass" protein (AAT)
  - Sockerbiprodukter => mindre smakligt kraftfoder
- Minst 50 % av grovfoderintaget från bete (6 kg ts per ko och dag)

Generellt om inhysning

- Kalvar i grupp efter 2 v ålder
- Kastrering och avhorning innan 8 v med bedövning
- Spaltgolv endast om tillgång till liggplatser utan spalt (50 % av ytan)

Uppbundna kor

- Målsättningen är att djuren hållas i lösdrift i ekologisk produktion
- Fram till 31/12-2013 kan jordbruksverket bevilja dispens för uppbundna kor utan begränsningar för antal djur i besättningen. Regelbunden rastning kan godkännas som förlängd utevistelse (+ 2 månader) men två kontrollbesök per år krävs (övergångsregeln).
- Det är tillåten med uppbundna kor i små besättningar under förutsättning att korna rastas utomhus två gånger i veckan. I Sverige är en liten besättning 45 uppbundna kor och man räknar antal båsplatser (unantagsregeln "små besättningar")

Veterinära behandlingar

- Grundprincipen är att förebygga sjukdomar fram för att behandla rutinmässigt.
- Om ett djur är sjukt skall det behandlas omedelbart
- Dubbel karenstid vid samtliga veterinära behandlingar
- Ingen rutinmässig avmaskning

Foder producerad under omställning

- Omställningsfoder (andra års karensfoder):
  - Foder som producerats under omställningstiden till ekologisk produktion med undantag för foder som skördats inom 12 månader från inledningen av omställningen.
- Foder från första årets omställning (1 års karensfoder):
  - Foder som har skördats inom de första 12 månaders omställning

Omställningstid – ettåriga och fleråriga växter

Omställningstider i relation till grödor i ekologisk produktion

Gröda	Godkänt ekologisk	Omställningsgröda/foder
Ettåriga grödor (spannmål, proteingrödor, majs- och helsädesensilage etc.)	Omställning påbörjad 24 månader innan sådd av grödan	Omställning påbörjad innan sådd och minst 12 månader före skörd av grödan
Fleråriga foderväxter (vall och bete på åkermark)	Omställning påbörjad 24 månader innan skörd av grödan.	Omställning påbörjad minst 12 månader innan skörd .

Utfodring med omställningsfoder och foder från första årets omställning

Omställningsfoder

- Foderstaten får innehålla enbart eget omställningsfoder.
- 30 % får utgöra inköpt omställningsfoder (ts-basis)
- Även omlagda ekologiska gårdar får utfodra 30 % omställningsfoder av det årliga foderbehovet

Foder skördat under första årets omställning

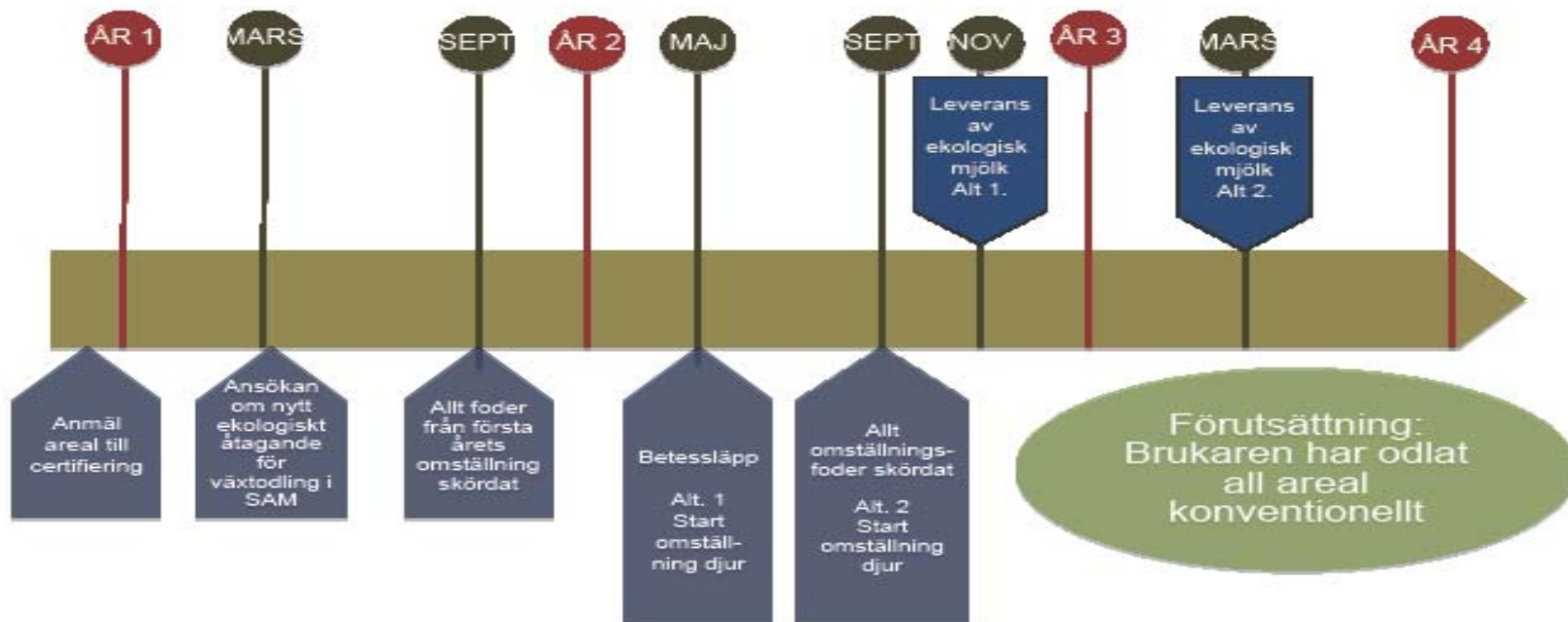
- Vall och bete samt proteinfoder skördat under första årets omställning får ingå med 20 % i de egna djurens foderstat.

Gårdar som utökar och har djur

- Satsa på vall eller proteinfoder om det är möjligt på areal som arrenderas till för att kunde använda fodret till de egna djuren! Det är då möjligt att nyttja 20% av djurens behov från år 1.
- Är det nya sidoarrende ganska liten av djurens foderareal då kan all foder gå till de egna djuren.

Exempel på tidsaxel vid omläggning

Ait 1: 20 procent av kornas totala foderförbrukning kan utfodras med foder skördat under första året omställning.
Resterande foderåtgång måste antingen vara omställningsfoder eller certifierat foder.

Ait 2: Allt foder som skördas under år två är tillgänglig i foderstaten.

Ex. tidsaxel – 18 månader till leverans av eko-mjök

- År 1
  - jan-mars: Anmäl areal till certifiering
  - mars: Ansökan om åtagande för ekologisk växtodling i SAM
  - okt: Allt foder från första årets omställning skördat
- År 2
  - Mars: anmäl djur till certifiering
  - mars: åtagande för ekologisk djurhållning i SAM
  - Maj: omställningsstart av djuren i samband med betessläpp
    - Inköp av ekologisk kraftfoder under betessäsongen
    - Vallfoder från första årets omställning som buffert foder under betessäsongen
  - Nov: Leverans av ekologisk mjök

Retroaktiv omställning kan korta ner omlägningsperioden

Areal som kan godkännas retroaktivt:

- Naturbetesmarkar i miljöstödsprogrammet (3 år)
- Åkermark i miljöstödsprogrammet för ekologisk produktion (3 år)
- Åkermark som har varit i träda under de senaste 3 åren

Genomsnittlig årsbehov av foder per mjölk- produktionsenhet (MPE = ko inklusive rekrytering)

	Mängd foder/MPE	Prioritering
Grovfoder (vallensilage, hö, helsäd, ensilagemajs)	4000 – 5000 kg ts	1
Bete (mjölkcor)	520 - 1800 kg ts	1
Spannmål	1000 –1800 kg	2
Trindsäd	300-600 kg	3
Rapskaka	200 - 400 kg	4

(OBS här förutsätts att sinkor och äldre ungdjur går på naturbete under sommarhalvåret)

Avkastning per hektar i olika grödor

- Vall, grönfoder, ensilagemajs: 5 – 10 ton ts
- Bete: 3 – 5 ton ts
- Spannmål: 2,5 – 5 ton
- Trindsäd: 1 – 4 ton
- Rapsfrö: 1 - 3 ton
  - Kaka (30% fett bort) 0,7 -2,1 ton

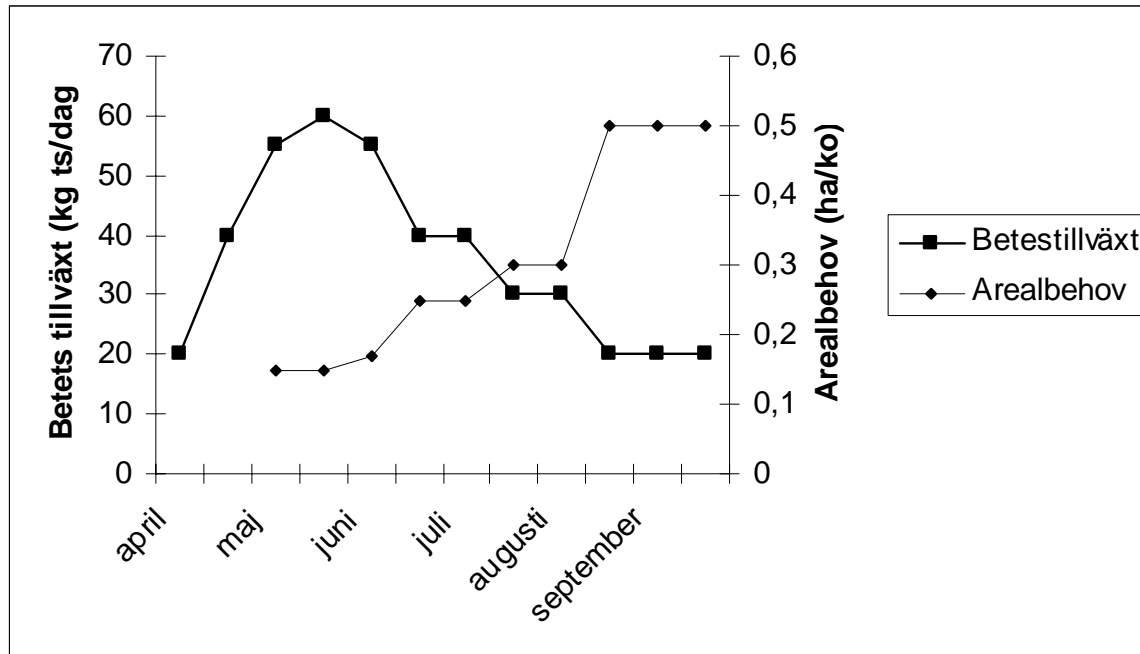
Arealbehov i ekologisk mjölkproduktion

Åkermarksbehov till foder per årsko inklusive rekrytering (MPE)

	Arealbehov/MPE
Grovfoder (vall + helsäd)	0,60 – 0,80 ha
Bete (mjölkkor)	0,15 – 0,50 ha
Spannmål	0,25 – 0,40 ha
Trindsäd	0,15 – 0,25 ha
Raps	0,15 – 0,25 ha
Summa	1,40 – 2,20 ha

Minst 1 ha per ko och ungdjur för att klara grovfoder och bete.
1,5 ha per ko och ungdjur = bra förutsättningar!

Betets tillväxt – en utmaning

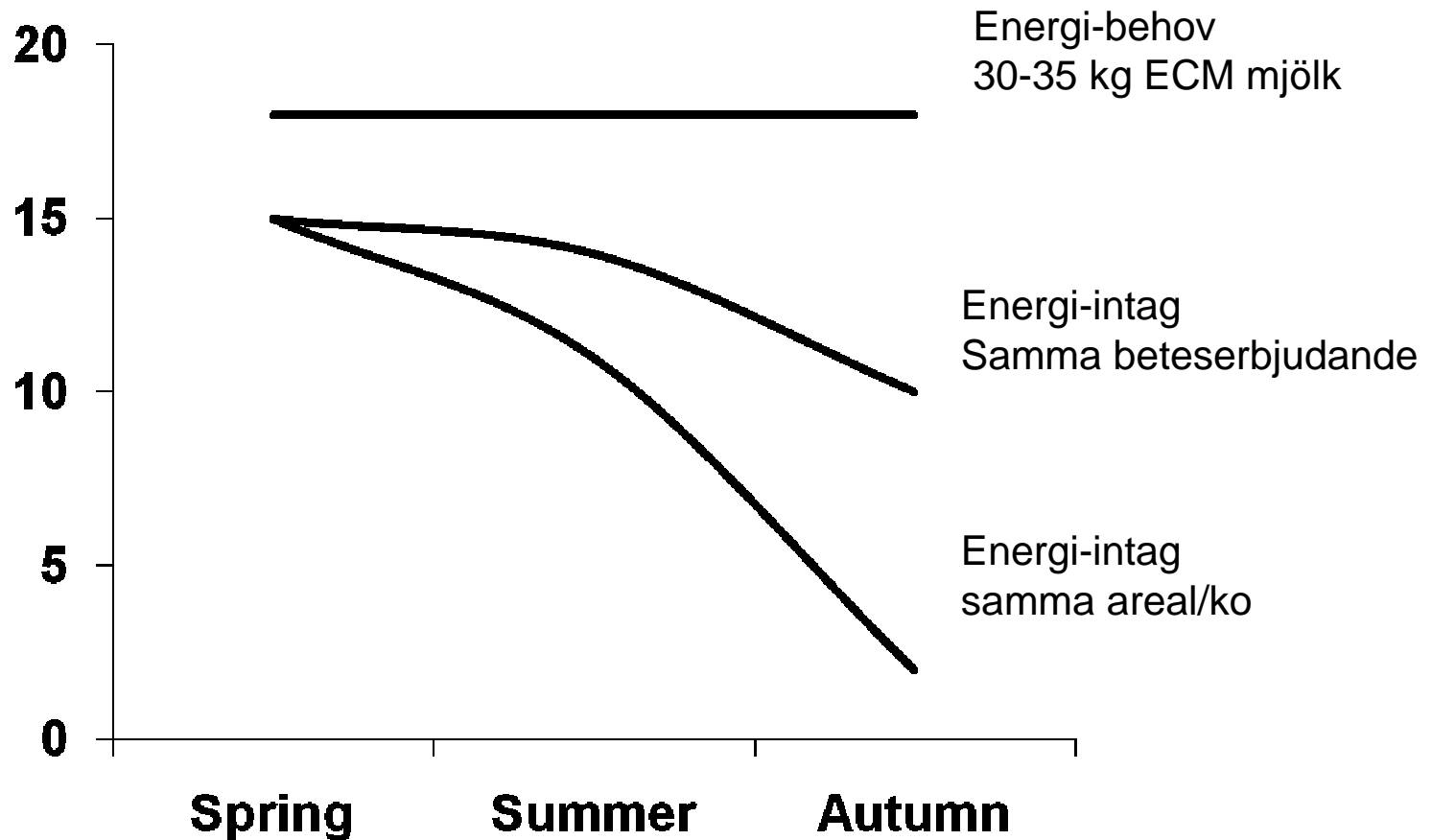
Högt betesintag på åkermarksbete:

Försommar 6 kor/ha,

Hög/sensommar 3 kor/ha

Illustration av energibehov och betesintag över säsongen

Energiintag/ko/dag (foderenheter)

Spring Summer Autumn

En foderenhet = ca 1,1 kg ts bete i medeltal

Foderbudget

Ensilageskörd på EKO-gården

- Plansiloensilage + torn: 200 kg ts/m³ – 225 kg ts/m³
- Runbalar 200 – 300 kg ts per bal
  - Stor variation, (Ts-halt, Material helsäd/långstråigt/tidigt skördat vall etc)

Spannmål/proteinfoder

- Var ute i tid vid inköp av ekologisk spannmål
- Oftast rätt enkelt att uppskatta den egna skörden
- Teckna långsiktiga avtal med odlare
  - Uppmuntra grannar med växtodling att ställa om och skapa samarbete kring foder-växtföljd-gödsel
- Om man förlitar sig på foderfirma, tala om behovet i god tid och eventuell omställningsstart på djuren

Checklista vid omläggning till ekologisk mjölkproduktion

- Kontakta dit mejeri
- Areal för foderproduktion
  - Samlad areal av åker och naturbetesmarker.
  - Hur är kvaliteten på åkermarken – finns markkartering?
  - Nuvarande växtföljd – grödfördelning.
- Självförsörjningsgrad på foder
  - Hur mycket foder köps in till gården med nuvarande produktion?
  - Gör en överslagsberäkning över foderbehov och foderproduktion på gården.
- Kvalitet på vallodlingen
  - Ålder
  - Klöverandel, vallblandning, gödsling och insåningsteknik
- Grovfoderkvalitet
  - Hur ser analyserna på grovfodret för de senare åren ut?
  - Hur ser grovfoderkedjan ut på gården?
- Betesstrategi
  - Betesmark som går att nå med mjölkarna (åker + naturbete).
  - Nuvarande betesstrategi för mjölkarna och ungdjuren.

Checklista (fortsatt)

- Foderlager
  - Lagringskapacitet för grovfoder
  - Lagringskapacitet för kraftfoder
- Miljöersättningar
  - Vilka miljöersättningar finns på gården innan omställning?
- Stallförhållanden
  - Kalvar, ungdjur och mjölkkor
- Utfodringsmetod av grovfoder
  - Hur hanteras grovfodret från lager till foderbord?
- Kraftfoderalternativ
  - Vilka erfarenheter finns kring odling av spannmål och proteingrödor?
- Samarbetsmöjligheter i närområdet
  - Finns det möjlighet att samarbeta med andra ekologiska lantbrukare kring foderförsörjning och betesdrift?
- Kontakta ett kontrollorgan

Är ekologisk mjölkproduktion lönsamt?

- VIKTIGAST FÖR LÖNSAMHETEN ÄR ATT PRODUCENTEN ÄR DUKTIG!
- Enligt rapporter från LRF-konsult, Jordbruksverket och danska ekonomiska utredningar så är det bra lönsamhet i ekologisk mjölkproduktion med dagens prisrelationer
- Stor variation mellan gårdar som alltid när man analyserar ekonomi i mjölkproduktionen.
- Duktiga mjölkproducenter har mycket att tjäna vid övergång till ekologisk mjölkproduktion.
- Hur mycket mjölk skall man producera ekologisk på gården för att få samma mjölklikvid som i dag med konventionell produktion?